

**JAARVERSLAG
2024**

Vereniging voor Natuur- & Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee

Postbus 170, 3240 AD Middelharnis

**Vereniging voor
Natuur- & Landschapsbescherming
Goeree-Overflakkee
Jaarverslag 2024**

1. Jaarverslag 2024 Algemeen	p.3
2. Werkgroep Planten	p.4
-Project Plantenwerkgroep Flakkee-oost	
-Project Plantenwerkgroep Kop van Goeree	
-Project Plantenonderzoek	
3. Werkgroep Vogels	p.7
-Project Kerkuilenwerkgroep	
-Project Wetlandgebied 'Haringvliet zuid-oostoever'	
-Project Wetlandgebied 'Kwade Hoek'	
-Project Gierzwaluwen	
-Project Kustbroedvogels	
-Project Huiszwaluwtellingen	
-Project Zomertortel	
-Project Weidevogels Polder Oude Oostdijk	
4. Werkgroep Vlinders	p.19
5. Werkgroepen Groene Strand	p.21
6. Werkgroep Terreinbeheer	p.25
7. Kenniscentrum Zandwallen	p.27
8. Werkgroep Planologie	p.29
9. Werkgroep Natuurwandelingen	p.30
10. Werkgroep NLGO-Digitaal	p.31

1. JAARVERSLAG – door Ed van Wijk, Secretaris

Begin 2024 telde de vereniging 523 enkele- en gezins-lidmaatschappen. Begin 2025 was dit aantal gestegen tot 537, waarbij van 95% van de leden het e-mailadres bekend is. Van 24 leden is een e-mail onbekend. Ruim 76% van het aantal leden is woonachtig op het eiland, 1 lid is woonachtig in Duitsland. In 2024 waren er een 24-tal opzeggingen, meestal vanwege de leeftijd van deze leden of vanwege verhuizingen.

De ALV van 2024, op 25 april, werd ingeleid met een presentatie over de meiofauna van zandstranden, door Prof. Dr. Willem Renema en Dr. Jan Macher, verbonden aan Naturalis in Leiden: "Verborgene biodiversiteit in het zand, wat kleine diertjes ons kunnen vertellen over de stranden."

Mariene meiofauna, gedefinieerd als dieren van microscopisch kleine grootte die leven in mariene sedimenten van het strand tot de diepzee, is een van de rijkste en meest diverse gemeenschappen op aarde. Mariene meiofauna bevat nog tal van onbeschreven soorten en hogere taxa.

Op de ALV van 2024 nam Bert Teune afscheid als penningmeester, na een zittingsperiode van 9 jaar. Leendert Tanis werd verwelkomd als zijn opvolger, en als vijfde bestuurslid.

Er stonden naast de ALV in 2024 meer dan 35 activiteiten op de agenda, waaronder 10 strandopruimacties, strandtochten door de projectgroep Educatie, 3 Zomeravonden op het strand, werkgroep vergaderingen, ledenexcursies, 6 vogel-excursies en bijeenkomsten, de werkgroep Planten Flakkee Oost ging een tienmaal 'te velde', er was een Groene Strand dag, een excursie in het Zandwallengebied, te veel om op te noemen. Er zijn in 2024 5 NLGO Nieuwsbrieven per email verzonden. Het bestuur heeft 11 maal aan het begin van de maand vergaderd, samen met een aantal van de coördinatoren van de werkgroepen. Vanuit de werkgroep OKRR is in 2024 eenmaal een nieuwsbrief verstuurd naar de meer dan 1100 volgers. Het blad Sterna verscheen dit jaar 3 maal.

De echte kracht van NLGO schuilt in de werkgroepen. Het bestuur is trots op de impact die de werkgroepen en projectgroepen hebben op de ontwikkeling van bijvoorbeeld het Groene Strand, trots op de monitoring van flora en fauna, trots op het kritische volgen van planologische ontwikkelingen, trots op het terreinbeheer, op de adviezen die we geven voor zandwallen, waterbeheer. De vereniging is echt een vraagbaak en gesprekspartner voor Gemeente, Provincie en Waterschap. In de jaarverslagen van de diverse groepen leest u over hun activiteiten.

Wergroep Planten

2. JAARVERSLAG PLANTENWERKGROEPEN

De **Wergroep Planten** binnen de NLGO inventariseert terreinen en gebieden op voorkomende plantensoorten. Zelfstandig of op verzoek van Terreinbeheerders zoals Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap.

Binnen de plantenwerkgroep zijn er 3 projectgroepen.

-De Plantenwerkgroep Flakkee Oost organiseert veldbezoeken en tellingen aan de oostkant van het eiland onder bezielende leiding van Lenie Ponse en Corrie Hanenberg.

-Op de Kop van Goeree is er vele jaren een plantenwerkgroep actief geweest. Met het vertrek van coördinator Clarie Tanis staan de activiteiten op een laag pitje. De hoop en verwachting is dat met de in 2025 te organiseren plantencursus deze groep weer tot bloei zal komen.

-Aan het eind van 204 is er te melden dat er in 2025 een projectgroep Plantenonderzoek van start gaat onder auspiciën van natuurkenner en uitgever Rolf Roos, met de Bokkepolder als thuisbasis.

2.1 Jaarverslag 2024 Plantenwerkgroep Goeree-Overflakkee/Oost.

Dit jaar 2024 is voor onze plantenwerkgroep een “nieuwe start” geweest onder de vleugels van NLGO. We hebben daar verder niks van gemerkt, maar wat wel opmerkelijk is geweest: een aantal NLGO leden hebben zich aangesloten bij onze plantenwerkgroep. Wellicht mede omdat de plantenwerkgroep GO-west (even) niet zo actief is.

Wij opereren oostelijk van de lijn Middelharnis/Battenoord, zo ongeveer. Ik kom van Tholen en wil niet langer reizen dan een half uur per rit; als je in de auto zit kan je NIET inventariseren en van planten genieten.

Dit jaar hebben we enkele HNS km hokken bekeken, volledig; rondom Oude Tonge voor Waterschap Hollandse Delta hun dijken, waar een speciaal beheer wordt toegepast, elke 500 meter op 10 punten planten geïnventariseerd, zowel bloeiend als rozetten. Dit hebben we in mei en in augustus geprobeerd. Het betreft de Heerendijk, Nieuwe Bloksedijk, Kranendijk en de Schoolweg.

Alle gegevens zijn ingevoerd via NDFF: Floron HNS en Floron Nectarindex. Ook hebben we voor het Waterschap de helft van waterberging Watergat bekeken, dit hebben we in twee rondes gedaan. De meest westelijke kant is vorige jaar geïnventariseerd door een andere plantenwerkgroep. Ook deze gegevens hebben we via een Floron streeplijst, op WS-verzoek met abundantie, naar dit Waterschap gestuurd.

Ene keer hebben we geannuleerd vanwege een echt druilerige dinsdag, het regende pijpenstelen. Verder hebben we wel eens even in de auto moeten schuilen tijdens de

speurrondes op de dijken van het Waterschap: er kwam me daar een grijze lucht aan, de windmolens bij Krammer/Volkerak zagen we niet eens; maar we hadden de wind als vriend: de bui dreef een andere kant op. Plots hoorde ik allerlei geraas: de wieken draaiden helemaal andersom en de bui was toen snel bij ons. De auto's waren dichtbij, dus we schuilden gezellig en dronken ondertussen koffie.

Een aantal keer kon ik niet aantreden; de Philipsdam was voor alle verkeer afgesloten. En om nu twee uur extra te rijden: niks voor mij.

Ook is midden in de zomer mijn man overleden, ik vond hem buiten op de tuinbank in de speelhoek, letterlijk omgevallen. Daardoor heb ik zes weken geen natuur activiteiten ondernomen. In zulke weken is het even iets helemaal anders: veel aanloop, allerlei zaken regelen EN een nieuw ritme vinden. Dat heb je na zes weken nog niet helemaal, maar in grote lijnen wel.

De zomeravonden waren heel mooi, prachtige zonsondergangen hebben we gezien. Rond 21 juni draaien we elk jaar drie avonden: 18.15 verzamelen op een logische plek, naar de speurplek rijden vergt meestal ook wat tijd en dan tot ongeveer 21.30/21.45 speuren. Daarna met elkaar wat drinken en naar huis, vaak ook een fijne, rustgevende rit voor de Tholenaars.

Zoals begrijpelijk, vonden we in Watergat veel orchideeën, ook Hondskruid. Daarnaast wel zeven andere soorten, steeds weer verrassend. Het gebied verruigt nogal, apart hebben we de oostelijke helft van Watergat beoordeeld en geïnventariseerd voor Waterschap Hollandse Delta. Niet heel Watergat behoorde tot het Floron km hok HNS, dus het was even toveren "hoe gaan we het noteren". Alles twee keer doen leek ons niet aantrekkelijk.

De eerste speurronde was half april en de laatste half oktober; daarna was 'ons werk' gereed. Ik weet niet precies hoe vaak we op stap gegaan zijn, tijdens mijn afwezigheid vanwege sluiting Philipsdam en overlijden echtgenoot is Corrie vervangend coördinator geweest en zijn de speurtochten gewoon doorgedaan.

Het km. hok met een stuk Haringvliet vergde veel looptijd: je kon geen ronde doen maar moest steeds terug om uit het gebied te kunnen komen. We zijn daar wel drie of vier keer heen gegaan. Soms was er eentje zoek in de ruige wereld, die wandelde dan een poosje later op een dijk, terwijl wij nog in een weide aan het speuren waren. Dat heb je met speurneuzen, die willen echt overal kijken.

Ik heb er ook een besmette tekenbeet opgelopen, het werd me daar een rode kring: rap aan de geneesmiddelen. Dat hoort nu eenmaal bij veldtochtjes; allerlei steekbeesten wagen een poging om wat bloed te bemachtigen en ze moeten MIJ altijd hebben ook.

Ook de geïnventariseerde dijken hebben verrassende vondsten opgeleverd: Aardaker, Agrimonie, Bevertjes, Bijenorthis, Dubbelkelk, Echte koekoeksbloem, Gele morgenster, Graslathyrus, Heelblaadjes, Knopig doornzaad, Kruisdistel, Veldgerst en ander moois. De nectarindex was op sommige delen het maximum, andere stukken waren ruig zonder mooie soorten. Wat de reden daarvan is mag het Waterschap uitzoeken.

Als plantenwerkgroep hebben we ook een "jaarvergadering" hoor! Tegelijkertijd lunchen we dan

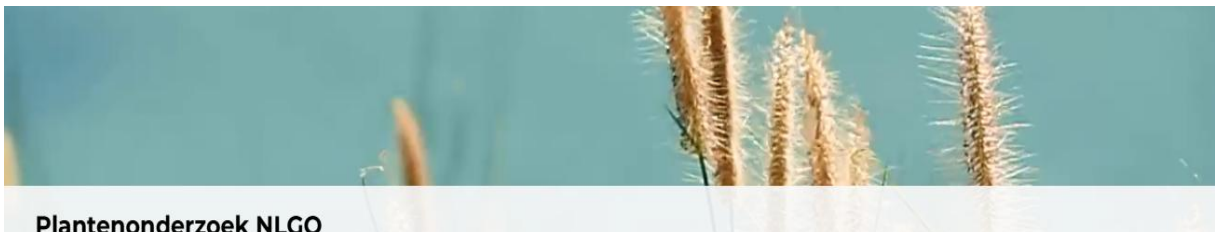
met elkaar, ieder neemt wat mee. Ondertussen bespreken we de plannen voor het volgende jaar. Corrie Hanenberg heeft een ruim huis en stelt haar tafel met stoelen (uiteraard) beschikbaar voor de plantenwerkgroepvergadering.

Ook het voorbije speurseizoen wordt besproken; wat gaan we anders doen, nemen we nog andere taken erbij, doen we het logisch. En wat verder ter tafel komt: koffie met Sneeuwster!

Wie interesse heeft in deelname aan onze speurtochten, OF bredere kennis wil ontwikkelen: hartelijk welkom. Melden bij coördinator Lenie Ponse: E. lenieponse@hetnet.nl of via plantenflakkee-oost@nlgo.nl

Namens de Plantenwerkgroep Goeree-Overflakkee-oost, Scherpenisse - november 2024,

Lenie Ponse, coördinator

Plantenonderzoek NLGO

2.2 Projectgroep Plantenonderzoek

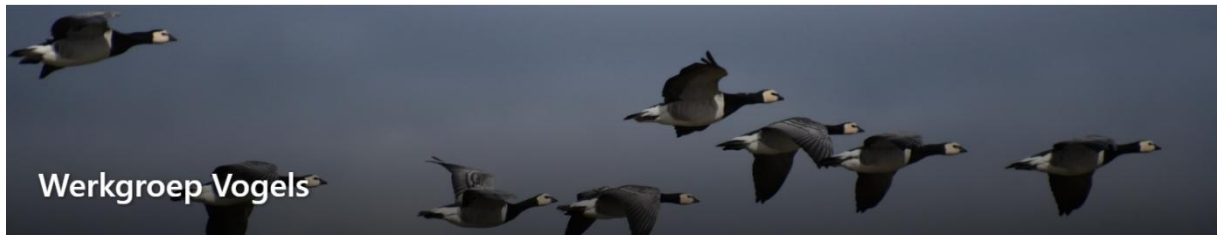
In kleine groepjes (doorgaans 2 personen) brengen we de flora diverse kleinere gebieden (van tuinen en bermen tot delen van natuurgebieden) in kaart. Per te onderzoeken deelgebied willen we zo mogelijk steeds twee personen voor 1 inventarisatie (van 2 of 3 rondes in een jaar).

De flora (hogere planten) wordt zo uitputtend mogelijk op naam gebracht en ingevoerd in waarneming.nl of een Excel-lijst. Na het inventariseren volgt altijd een beknopte rapportage. We interpreteren per deelgebied welke natuurwaarden er zijn en eventueel melden we iets over het beheer. Voor de analyses en de te schrijven verslagen gaan we minimaal 3 keer in 1 jaar een gebiedje bezoeken, de flora invoeren in waarneming.nl, een Excel maken per deelgebied (incl. aantalsschatting) en zo mogelijk vergelijken met oudere gegevens.

Meedoen?

Voor alle personen binnen en buiten NLGO met goede of zich ontwikkelende florakennis (hogere planten incl. varens) is er de kans om in diverse terreinen mee te werken aan onderzoek.

Zin om mee te doen: meld je aan bij de coördinator Rolf Roos: plantenonderzoek@nlgo.nl

3. JAARVERSLAG 2024 VOGELWERKGROEP NLGO

De vogelwerkgroep van NLGO was als groep al een poosje niet meer actief. Dat wil niet zeggen dat er op vogelgebied niets meer gebeurde, integendeel. Er werd nog steeds geteld voor SOVON, de kerkuilenwerkgroep was actief, huiszwaluwen werden nog geïnventariseerd en zo kunnen we nog even doorgaan.

Toch was er behoefte aan een soort overkoepelend orgaan om e.e.a te coördineren en de VWG nieuw leven in te blazen. Na wat telefoontjes en een voorbereidende bijeenkomst op 5 maart in Lust en Last is een stuurgroep geformeerd. De stuurgroep bestaat uit de volgende personen:

Caroline Bennemeer

Carla Trappenburg

Désirée Verhagen

Jan Janssens

Ko Katsman (coördinator)

Als eerste heeft de stuurgroep alle activiteiten in kaart gebracht. Deze zijn op de website terug te vinden en onder de VWG-leden verspreid. Verder werd er tijdens de startavond van 2 mei de nadruk op gelegd elkaar ook op te zoeken, zodat we beter op de hoogte zijn van elkaars activiteiten. Daarvoor is een lijst met namen en telefoonnummers van de coördinatoren van de verschillende werkgroepen samengesteld en verspreid onder de leden van de VWG.

Verder werd er voor 2024 een jaarprogramma gemaakt met de volgende activiteiten:

- 2/5 startavond – lezing Kees van 't Zelfde over proeftuin en Van Pallandtpolder
- 21/5 fietsexcursie zomertortel – ging niet door wegens onweer
- 30/7 fietsexcursie proeftuin Van Pallandtpolder o.l.v. Kees van 't Zelfde
- 12/9 Braakballen pluizen in Lust en Last ov Ger Maatkamp
- 3/10 Eurobirdwatch bij Ooltgensplaat o.l.v. Robbin van Dijk
- 21/11 Lezing zeearend door Dirk van Straalen in Lust en Last

Tot slot verspreidt de VWG met enige regelmaat een Nieuwsflits, waarin teruggekeken wordt op verschillende activiteiten en nieuwe aangekondigd worden.

Voor 2025 is een jaarprogramma samengesteld, dat op de website is terug te vinden.

Binnen de Vogelwerkgroep zijn een aantal projecten actief, met name:

- Project Wetlandgebied 'Haringvliet zuid-oostoever'
- Project Wetlandgebied 'Kwade Hoek'
- Project Gierzwaluwen
- Project Huiszwaluwtellingen
- Project Kustbroedvogels
- Project Zomertortel
- Patrijzenproject
- Project Weidevogels Polder Oude Oostdijk
- Musproject
- Kerkuilenwerkgroep
- Sovon Wintertellingen

3.1 Wetlandgebied 'Haringvliet zuid-oostoever' 2024

Sinds 1995 bestaat het netwerk van Wetlandwachten, die voor Vogelbescherming Nederland de waterrijke gebieden van internationaal belang in de gaten houden. Goeree-Overflakkee is volledig omgeven door deze wetlands, te weten; Voordelta, Hollandsch Diep, Kwade Hoek, Grevelingen, Krammer-Volkerak, en Haringvliet. De wetlandwachten van (deelgebieden van) de vier laatst- genoemde gebieden zijn eveneens actief binnen de vogelwerkgroep van NLGO.

Meer informatie over het netwerk is te vinden op:

<http://www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/natuurgebieden/wetlandwachten/netwerk-wetlandwachten>

Als onderdeel van het netwerk houdt Robbin van Dijk de zuidoost oever van het Haringvliet in het oog, wat zich grofweg uitstrekt van de zuidoever van Tiengemeten als noordgrens, het havenkanaal van Stad a/h Haringvliet in het westen en de Haringvlietbrug in het oosten. Het belang voor (watergebonden)vogelsoorten ligt voornamelijk bij de rustgebieden op het open water alsmede de broedgebieden op de in het gebied aanwezige eilanden (Swarts, Ouweneel en Lebret) en de oeverlanden van de Ventjagersplaten. Het gebied is grotendeels afgesloten voor menselijke activiteiten, mede omdat de verstoring gevoeligheid groot is. Met betrekking tot watervogels liggen de grootste 'bedreigende factoren' in de afgelopen jaren op het gebied van vogelgriep (H5N1) en verstoring door- recreatie en (sport)visactiviteiten in verboden gebied en in mindere mate (te) laagvliegend vliegverkeer.

De vogelgriep zorgde vooral op de broedeilanden voor veel slachtoffers, met name onder sterns en meeuwen. 2024 liet echter m.b.t. kokmeeuwen een voorzichtig herstel zien t.o.v. het 'rampjaar' 2023. Hoe het zich de komende tijd gaat ontwikkelen laat zich echter lastig voorspellen en de voortekenen m.b.t. het aankomende broedseizoen stellen allerminst gerust...

Verstoring heeft momenteel ruim de aandacht bij Vogelbescherming Nederland. Er zijn vele vormen die bedreigend (kunnen) zijn voor broedende, rustende of foeragerende vogels. Binnen de Zuidwestelijke Delta wordt momenteel voor een aanzienlijk aantal wateren gewerkt aan nieuwe beheerplannen, zo ook voor het Haringvliet. Vanuit het netwerk van wetlandwachten wordt dit proces nauwlettend in de gaten gehouden zodat de nieuwe beheerplannen hopelijk ook voor vogels positief uit zullen pakken. Zonering en handhaving zijn belangrijke punten die aandacht behoeven, al zijn de regels binnen dit deelgebied momenteel duidelijk en handhaaft Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) zoveel als binnen hun mogelijkheden ligt. Desondanks wordt er nog steeds met enige regelmaat melding gemaakt van (sport)visserij binnen verboden gebied. Bij het waarnemen van overtredingen is het van groot belang hiervan melding te maken. Benader hiervoor OZHZ, de wetlandwacht of betrokken BOA's.

3.2 Gierzwaluwen- door Krijn Tanis

Eigenlijk is het vrij stil rondom een van de spannendste vogels van Nederland. In een nieuwbouwplan Welgelegen in Ouddorp zijn een flink aantal nieuwe kasten geplaatst. Ook in de oude chicorei fabriek zijn een aantal kasten opgehangen, en ook de woningbouw Oost-West brengt deze kasten aan, en gaan de kasten contoleren of ze bezet zijn, de informatie daarover wordt aan ons doorgespeeld.

Ook thuis heb ik gierzwaluwen: Ik heb een tweetal betonkasten opgehangen en een houten kast met drie invlieggaten, aan de schoorsteen. De gierzwaluwen heb ik gelokt met geluid, dat resulteerde in twee broedparen. Helaas is één gierzwaluwkast 'gekraakt' door een andere gierzwaluw.

Op Stellendam is er een kast opgehangen. Ook daar is het idee om met geluid de gierzwaluw te lokken. Dat leidde niet tot succes, omdat het broedseizoen al bijna te einde liep.

3.3 Huiszwaluwtellingen

Al meer dan 20 jaar worden er huiszwaluwtellingen gedaan op Goeree-Overflakkee, Arie de Lindt beheert deze telklingen.

Kolonienaam	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Goeree Overflakkee - Ouddorp - Vuurtoren	16	18	26	22	18	18	25	29	28	26	41	73	72	79	62	65	49	41	64	55	50	
Goeree Overflakkee - Havenhoofd	27	30	34		37		34	22	20	15		30	25	15	46	65	79	79	64	52	52	
Goeree Overflakkee - Goedereede II				20			5		14	14	26	9	16	14	15	24	29	25	21	20	25	
Goeree Overflakkee - Ouddorp-oost	26	21	28	32	31	37	28	25	23	27		34	30	26		51		35	35	34	32	
Goeree-Overflakkee, Oudelandseweg 27, Oudeland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2		1		9	5	8	8	
Goeree Overflakkee - Ouddorp - Havenweg	8	5	7	29	21	10	11	5	16	15		2	2	2		9		14	19	15	33	
Goeree Overflakkee - Stellendam	18	17	28	34	46	38	25	34	30	35	39	41	31	22	15	26	21	20	26	27	33	
Goeree Overflakkee - Melissant	80	82	71	73	85	74	77	71	63	62	51	48	46	47	54	68	57	60	67	74	65	
Goeree-Overflakkee, Oud Kraaijer Sommeldijk	0	0	0	0	0	0	0	35	24	20	19	11	22	12	20	43	30	35	38	9	38	
Goeree Overflakkee - Dirksland	38	30		24	12	30	36	47	45	24		13	8	6	11	12	14	12	20	23	42	
Goeree-Overflakkee, Smalle Blokweg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	7	13	16	23
Goeree-Overflakkee, Westdijk 2 Dirksland															28	48	45	47	53	57	53	
Goeree-Overflakkee, Middelharnis/Sommeldijk	0	0	0	0	0	0	101	117	102	104	116	83	91	84	114	150	148	139	150		152	
Goeree-Overflakkee, Zeedijk 61, v/d Tol																					24	40
Goeree-Overflakkee, Brienenpolderdijk 58, Boerderij Soldaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33	67	66	56	68	59	52	63	36	
Goeree-Overflakkee, Potterweg 1, Westerbeke	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	19	2	14	35	11	7	3	4	10	
Goeree-Overflakkee, Vroonweg 1, Hennink																				53	66	66
Goeree Overflakkee - Stad aan 't Haringvliet	30	59	47	45	31	37	42	37	32	31	44	45	37	27	36	23	27	27	39	32	35	
Goeree-Overflakkee - Herkingen	58				64	41	66	39	61	64	64	69	58	56	67	63	64		51		53	
Goeree-Overflakkee, Wellestripsedijk 12, van Strien																	11	0				
Goeree Overflakkee - Oude Tonge	88	75	114	79	66	60	45	41	34	37	39	45	48	52	58	65	72	75	78	85	75	
Goeree-Overflakkee, Oudelandsedijk 2, Huiszwaluwtel																					0	0
Goeree Overflakkee - Den Bommel	90	99	101	97	100	85	76	59	47	41	68	75	76	81	87	133	99	88	91	119	111	
Goeree-Overflakkee, Schaapsweg 17, Hoezemoos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	5	6	5	8	3	1	0	
Goeree-Overflakkee, Geerweg 4-6																	12	27	44	83	71	
	479	436	456	455	511	430	571	561	539	515	507	595	621	600	698	943	841	814	989	867	1103	

Tabel 1
Huiszwaluwtellingen
2004-2024

3.4 Kustbroedvogels - door Krijn Tanis

Deze probleemvogels verdienen extra aandacht, en die krijgen ze, maar ondanks die aandacht lukt het niet om de jongen vliegvlug te krijgen. Het gebied waarbinnen we aan nestbescherming doen is vanaf de Vuurtoren tot de Brouwersdam. Dat is (vooral vanaf de Vrijheid) een smal strand, maar wel heel veel schelpen.

Er waren in 2024 een 3-tal broedgevallen van de Bontbekplevier. Deze zijn verloren gegaan door hoogwater en stuivend zand wat de jongen te veel werd.

Andere bedreigingen zijn recreanten en loslopende honden, evenals predatie door grote meeuwen.

Op de Kwade Hoek volgt DMP de kustbroedvogels, behalve in het meest westelijk deel, daar kwamen 2 scholeksters tot broeden. Deze broedplekken werden door ons afgezet en met info voorzien. Helaas deed een hoogtij de broedlocaties de das om.

3.5 Wetlandgebied Kwade Hoek - door Krijn Tanis

Als wetlandwacht is het een van je taken om jaarlijks het wetlandwacht formulier invullen. Zo ook afgelopen jaar weer. Vragen gaan dan vooral over of er bedreigingen zijn of er goed contact is met beheerder.

Ook heel belangrijk is de vraag naar gekwalificeerde soorten. Dat zijn soorten met een instandhouding doel. Voor een dynamisch gebied als de Kwade Hoek is dat niet gemakkelijk, Dan is het moeilijk om aan te geven waarom de soort bijvoorbeeld afneemt.

Ik blijf als wetlandwacht steeds herhalen bij NM om de zandbank aan het eind van de strandtong af te sluiten als rustgebied. Ook staat de bebording nabij de havendam Stellendam niet op de grens van N2000 gebied.

In 2025 wordt ook weer het beheerplan Duinen Goeree en Kwade Hoek vastgesteld. Dit gebeurt normaliter om de zes jaar.

3.5 Verslag weidevogelbeheer Oude Oostdijk 2024

Bram Brinkman, Gerrie Brinkman, Marten Annema

Indruk van het open landschap van polder de Oude Oostdijk

Seizoensverloop

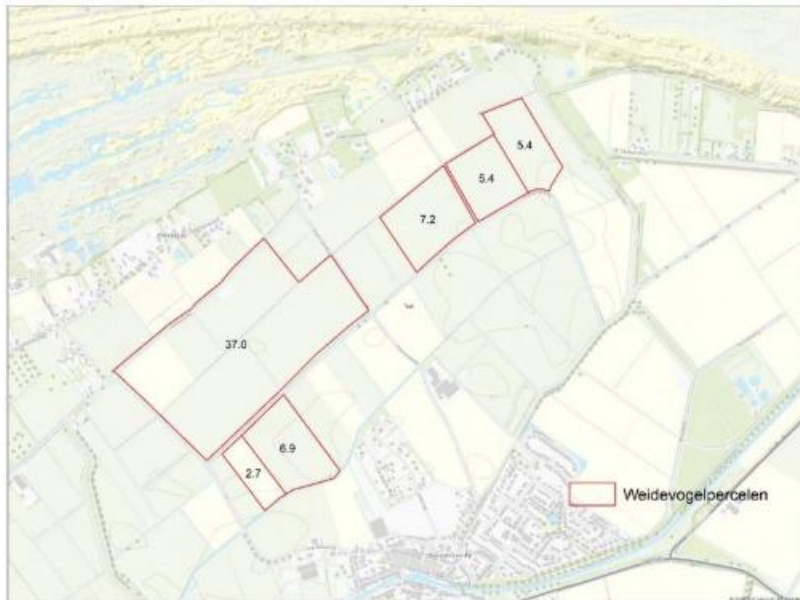
Tijdens het broedseizoen 2024 was het de gehele periode zeer nat met gemiddelde temperaturen. Als gevolg daarvan waren erop zeer veel plaatsen plasdras situaties, ook waar geen water door de bevoeiingspompen werd aangevoerd. De jonge kieviten en tureluurs hebben daar veel profijt van gehad en we hebben dit jaar ook veel meer jongen gezien. De eerste blijvende kieviten arriveerden op 16 februari en op 13 maart de eerste tureluurs die vanaf 31 maart hun territoria bezetten. Op 12 april zagen we de eerste 3 jonge kieviten.

Het gras was dit jaar zeer kort door nabeweiding met schapen en de gehele winter door duizenden ganzen, vooral brandganzen. Pas eind april vertrekken ze. Voor tureluur en grutto is het gras tot dan wel erg kort geweest, maar er komt steeds meer zilte rus, wat door ganzen niet gegeten wordt en waar de tureluurs dan in broeden. Een punt van zorg is de toename van ridderzuring, waardoor een aantal weilanden sterk verruigt.

We hebben tijdens het broedseizoen de percelen maximaal drie keer per perceel bezocht met steeds twee of drie personen. In het noordelijk deel is er één keer met een drone gevlogen wat één tureluurnest opleverde.

Opvallend dit jaar was dat de kieviten en tureluurs zich vooral geconcentreerd hadden op één perceel. Driekwart zat op een perceel van tien hectare in het zuidelijk deel van de polder. Mogelijk heeft dit te maken met een toenemende predatiedruk in het noordelijk deel, terwijl ook daar de natte omstandigheden zeer gunstig waren.

De resultaten

Ligging van de geïnventariseerde percelen met oppervlakte.

Inventarisatiejaar	2023	2024
Oppervlakte (ha)		64,6
Aantal broedparen echte weidevogels		
Kievit	62	56
Grutto	0	1
Tureluur	11	16
Scholekster	6	4
Aantal broedparen secundaire weidevogels		
Slobeend	3	3
Kuifeend	-	6
Graspieper	3	8
Gele kwikstaart	1	1
Veldleeuwerik	7	6
Meerkoet	-	12
Krakeend	-	4
Wilde eend	-	32
Fazant	-	3
Kleine plevier	-	1
Waterhoen	-	2
Overige soorten		
Rietzanger	-	4
Kleine karekiet	-	1
Zwarte kraai	2	1
Ekster	1	1

Tabel met aantallen broedparen. Een streepje betekent 'niet geïnventariseerd'.

Gelukkig was er dit jaar weer een broedgeval van de grutto en bijzonder was een broedgeval van de kleine plevier op maïsland. Er waren iets minder kieviten, maar er zijn meer jongen groot geworden dan vorig jaar. Er waren minder broedparen van de scholekster, maar er hebben meer gebroed buiten het geïnventariseerde gebied.

Nest van Kleine plevier op maïsland

Greppel plasdras

De pompen hebben dit jaar over het algemeen goed gewerkt en er was dit jaar veel plasdras. De capaciteit van de pompen is in droge jaren te gering. De greppels worden dan wel steeds gevuld, maar de lage delen rond de greppels blijven dan droog. En dit jaar was goed te zien dat juist daar de jonge Kieviten foerageren. Grotere pompcapaciteit is gewenst.

Predatie en faunabeheer

Overzicht van potentiële predatoren van weidevogels in 2024

Er is dit jaar slechts één aangepikt Kievitseij gevonden en een aantal eendeneieren. Voor zover we gecontroleerd hebben zijn alle nesten uitgekomen, waarvan in het zuidelijk deel van de polder veel zijn groot geworden, maar in het noordelijk deel nagenoeg niets. Niet de eieren worden gepredeerd, maar de jongen. Overdag zijn er veel belagers te zien (zie tabel) maar wat er in de nacht gebeurt hebben we weinig zicht op. Een deel van de camera's heeft niet goed gewerkt, wat komend seizoen beter moet. Wat er in de nacht als predatoren op de wel werkende camera's stonden waren bruine rat, vos en verwilderde kat. Er zijn dit seizoen minder bruine ratten gezien, maar nog wel 5 stuks geschoten.

Vos in het weidevogelgebied met op de achtergrond de toren van Goedereede. De datum was niet goed ingesteld.

Rattenpadje langs sloot.

Vanuit de elzensingel aan de rand van het weidevogelgebied doen vooral de zwarte kraai en buizerd hun aanvallen op de jonge weidevogels. Deze singel is de afgelopen twee jaar gedund. Deze winter zullen de laatste grote bomen worden verwijderd, waardoor het vanaf voorjaar 2025 moeilijker wordt om van daaruit de weidevogels te belagen.

Het weidevogelgebied polder De Oude Oostdijk met rechts en aan de horizon de elzensingel.

Bij harde wind komen honderden meeuwen het gebied in, vooral kapmeeuwen, zwartkopmeeuwen en zilvermeeuwen. Dat geeft veel verontrusting, maar wat het effect op jonge vogels is, is niet duidelijk. Wel is twee jaar geleden gezien dat zilvermeeuwen de jonge grutto's hebben gepredeerd.

De duizenden ganzen die in maart/april nog in het gebied aanwezig zijn worden soms verstoord door vliegtuigjes, een helikopter of anderszins. Wanneer die dan massaal opstijgen en ook weer massaal landen tussen de broedende weidevogels houd je je hart vast. Toch hebben we daar geen schadelijke gevolgen van gezien.

Brandganzen in de polder

Nog een opmerking

Wij inventariseren nog grotendeels zonder gebruik te maken van drones. Er gaan stemmen op om alleen nog maar met drones te inventariseren omdat dat minder verstoring zou geven. Dat kan zo zijn, maar het gaat ten koste van de betrokkenheid van de inventariseerders van het gebied. Het is toch prachtig om onverwachts een nest te vinden van wat dan ook, te zien wat er groeit en bloeit en jonge beestjes te vinden. Maar ook te zien wat eraan schort zoals gepredeerde eieren, dode vogels, sporen van vos en kat en rat enz. Kortom door kijken, voelen en ruiken is je betrokkenheid bij het veld door veldbezoek veel groter. We horen nu al mensen zeggen: "dan stop ik ermee". Wat ons betreft blijven we het veld bezoeken en gaan we niet over tot een technisch gebeuren.

3.6 Jaarverslag project Zomertortel 2023-2024.

Opgesteld door Hans van Oostenbrugge, met inhoudelijke bijdragen van met name

Dick Brand (suggesties voor tekst-aanpassingen), Ken Kraaijeveld (uitwerpselen-analyse) en George Tanis (verzamelde populatiegegevens, verzamelde uitwerpselen, leverde aanvullende en geredigeerde teksten, inrichting voedselakker en gewasselectie).

Zomertortels op voederveldje OW59 (foto: Wildcamera, 2024)

1 Inleiding

Dit project komt voort uit een bijeenkomst met Stichting Duinbehoud en NLGO in 2022. Vanuit het kader van Groene Gezonde Kustzone werd opgeroepen om projecten te initiëren om de natuur in kustgebieden te versterken of te ondersteunen. Op initiatief van Dick Brand werd voor de kop van Goeree één van die projecten het beschermen van de zomertortel. Deze soort werd uitgeroepen tot Iconische Soort. Van hieruit is binnen de NLGO 'het Zomertortel-project' ontstaan.

Met medewerking van Vogelbescherming Nederland, Agrarisch Natuur en Landbouwbeheer Goeree-

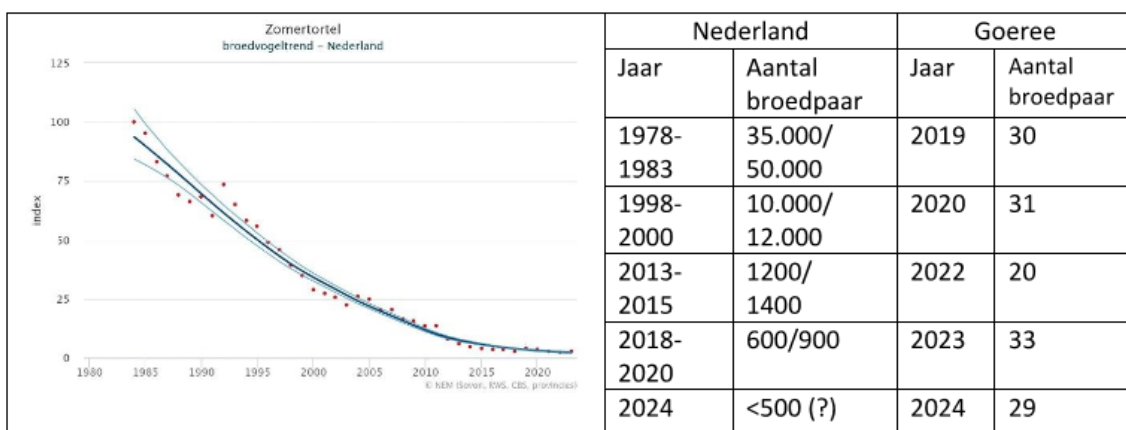
Overflakkee (ANLb), agrariër v.d. Linde, particulieren en Natuurmonumenten zijn in de afgelopen jaren verschillende acties ondernomen.

Dit is het tweede jaarverslag over het project Zomertortel, dat loopt binnen de NLGO-werkgroep Vogels. Het eerste verslag, over 2022-2023, bevat informatie over het ontstaan van dit project, inclusief plannen en doelstellingen, op initiatief en met ondersteuning van Vogelbescherming Nederland. Naast koppelingen naar informatiebronnen is in het eerste verslag ook uitgebreide informatie over deze mooie duivensoort opgenomen, de Zomertortel (*Streptopelia turtur*).

Vragen en opmerkingen kunt u inzenden via Zomertortel@NLGO.nl

2 De zomertortel

De zomertortel is de enige Europese trekduif. In de wintermaanden verblijft de soort in de Sahel, de zone waar de eerste bomen groeien onder de Saharawoestijn en de savanne begint. Eind april en in de loop van mei keren de vogels terug in Nederland (en andere gebieden in Europa). Eind augustus en september vertrekken de vogels weer naar de overwinteringsgebieden. Over de gehele spreidingslinie ondervinden zomertortels problemen. In de Sahel wordt op ze gejaagd. Ook in de landen rondom de Middellandse Zee wordt de soort veel bejaagd (plezierjacht). Jaarlijks werden hier ruim 1 miljoen zomertortels geschoten. Gelukkig is in enkele landen sinds 2021 een jachtstop. In de broedgebieden neemt het leefgebied steeds verder af. Vooral door een steeds opgeruimder landelijk gebied waardoor overhoekjes verdwijnen en vooral wordt gestuurd op productie. Door deze omstandigheden is in Nederland de zomertortel sinds 1980 met 97% afgenomen. Een vergelijkbaar beeld is te zien in heel (West-) Europa¹. Zonder maatregelen is het heel reëel te denken dat deze soort binnenkort uitsterft als broedvogel in Nederland. Om dit te voorkomen is door de Europese Unie voor de zomertortel een ‘International Single Species Action Plan’ opgesteld. Het doel van dit actieplan is om de achteruitgang van de zomertortel zo snel mogelijk te stoppen. In het plan worden tal van acties voor de korte en langere termijn benoemd die de zomertortel ten goede moeten komen. Het zomertortelproject komt voort uit dit Europese actieplan. Met een aantal gerichte acties probeert de werkgroep de huidige zomertortel populatie in ieder geval in stand te houden.

Aantal broedparen in Nederland sinds 1978 (Sovon) en aantal broedparen op Goeree sinds 2019.

Goeree is de enige locatie in de provincie Zuid-Holland waar zomertortels broeden, in de duinen van Zeeland is de zomertortel ook nog aanwezig. Samen kan dit worden gezien als ‘de Deltapopulatie’ en met een geschatte huidige broedpopulatie van 100-150 is dit een van de belangrijkste regio’s in Nederland. Goeree, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen herbergen veruit de meeste broedparen. De landschappelijke overeenkomsten tussen deze 3 gebieden zijn een relatief smalle duinenrij (ten opzichte van Schouwen en Voorne).

3 Projectactiviteiten en resultaten 2024

Of er een strak plan op tafel lag of dat een en ander in de loop van het seizoen vorm kreeg laten we in het midden, maar er is rondom de Zomertortel weer heel wat gebeurd dit seizoen. In het vorige jaarverslag was sprake van fasering van activiteiten; bijvoederlocaties, voedselakkers en habitatherstel. Die indeling is in het onderstaande ook weer nagestreefd.

Nieuw is de uitwerpselen analyse.

Alle partijen die ons dit jaar hebben ondersteund willen we bij deze hartelijk bedanken;

- Particuliere eigenaren die instemden met een bijvoederplek in hun tuin en ook zelf strooiden,
- Wildlife Solutions, voor vlotte vervanging van de defecte wildcamera,
- Vogelbescherming Nederland, voor adviserende en sturende rol en de levering van voerzaad,
- Natuurmonumenten, voor inzet, toestemming en meedenken,
- Staatsbosbeheer voor de realisatie van een nieuwe bijvoerplek en mogelijke biotoopversterking,
- Agrarisch Natuur en Landschap beheer Goeree-Overflakkee, voor de toegekende subsidie,
- Agrarisch Bedrijf V.d. Linde, voor de heel goede samenwerking om de voedselakker te realiseren, - Waterschap Hollandse Delta, voor het aanbieden van een locatie voor een extra voedselakker,
- Wageningen Universiteit en Research, voor hun advies inzake de Voedselakker,
- Dhr. Thijs Breen, verzamelaar van oude landbouwmachines, voor gekregen zaai- en wiedzachines.

4 Populatiegegevens zomertortel Kop van Goeree 2024

Ook in 2024 is de populatie zomertortels weer in kaart gebracht. Aan het volgen van de zomertortel zijn heel wat uurtjes besteed. Het monitoren van de verspreiding rondom Havenhoofd werd door Esther en Ken op zich genomen. In 2024 kwam de verspreiding weer mooi overeen met eerdere jaren, vaste broedlocaties kunnen jarenlang worden gebruikt. Toch waren er wel wat verschillen en leek het aantal iets lager uit te komen dan 2023 (33 territoria).

Op De Punt bleef het stabiel met 4 territoria. In 2023 vestigde de zomertortel zich met 3 territoria nieuw in de Springertduin bij het duinherstelproject 'De Kerven'. Helaas was in 2024 de soort hier alweer verdwenen. Alleen begin mei werden hier enkele vogels gezien. Door het duinherstelproject was er in 2023 massale kieming van winterpostelein (0,5 ha). In 2024 waren deze groeiplaatsen alweer grotendeels overgroeid met andere ruigtesoorten en gras en verdween de zomertortel. Aan de Groene Dijk (3 territoria), Ouddorp Noord (7 territoria) en Kwade Hoek (6 territoria) bleef het aantal stabiel. Rondom Havenhoofd werden 7 territoria gevonden tegenover 5 in 2023. Verder werden nog losse paartjes gevonden op de Scheelhoek en Slikken van Flakkee Noord. Het paartje op de Hompelvoet werd na 3 jaar aanwezigheid niet meer gehoord. In 2024 zijn in totaal 29 territoria gevonden.

Broedlocaties van de zomertortel (29 territoria) in 2024.

[LEES HET UITGEBREIDE, COMPLETE VERSLAG HIER](#)

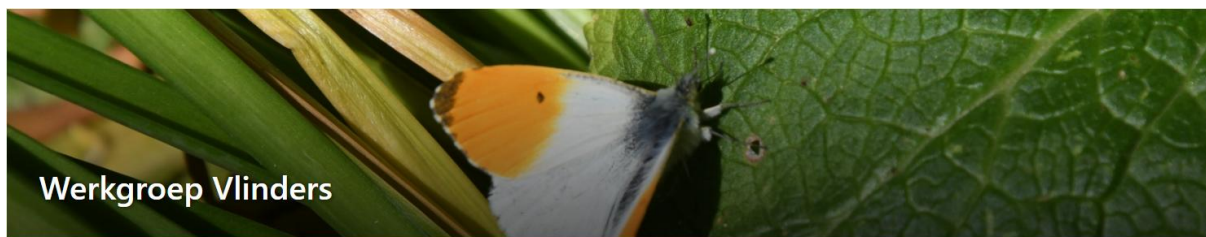
3.7 Patrijzen projecten -door Kees van 't Zelfde

De vogelwerkgroep inventariseert voor het collectief Zuid-Hollandse Eilanden op een viertal percelen die daarvoor zijn ingezaaid de patrijzen en akkervogels. Deze percelen zijn ingezaaid volgens de ANLb regeling wat staat voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer.

Proeftuin Pallandtpolder. Sinds 2021 is de vereniging hierbij betrokken voor oa flora veldonderzoek en het monitoren van jaarrond de vogels. Vanaf 2022 wordt volgens de BMP (Broed Vogel Monitoring) van SOVON de broedvogels geteld. In de voorjaars Sterna van 2025 staat hier over een uitvoerig verslag.

Vanaf 2024 is de vereniging een overeenkomst aangegaan voor vijf jaar voor het monitoren van akkervogels en patrijzen in het project "Samen voor Patrijs". Dit is een project van SBB en Cees van Duin op de Onwaardsedijk, Kraaijensteinsedijk, Panksdijkje en de Polder Onwaard.

Van al deze projecten zijn de verslagen binnen de vereniging beschikbaar.

4. JAARVERSLAG WERKGROEP VLINDERS 2024

Ook dit jaar zijn we als vlinderwerkgroep Goeree-Overflakkee weer druk in de weer geweest om op 16 verschillende routes te monitoren.

Op 11 april heeft Anthonie Stip van De Vlinderstichting tijdens de voorjaarsbijeenkomst op de boerderij Lust en Last ons meegenomen in de wondere wereld van vlinders. Hij vertelde hoe ze leven en wat ze nodig hebben. Ook liet hij zien hoe we kunnen bijdragen aan vlinderbescherming, bijvoorbeeld door vlinders te tellen en waarom dat meer dan nodig is. Anthonie is een zeer gedreven spreker en mede bekend van zijn podcast bij de Vlinderstichting. Hij vertelde over een grootschalig onderzoek in Groot-Brittannië waar mensen op regelmatige basis vlinders telden. Uit dit onderzoek bleek dat na het tellen een grotere verbondenheid met de natuur, verminderde angst en een toename van opmerkzaamheid voor vlinders werd vastgesteld. Daarnaast zagen mensen dat ze met kleine aanpassingen in hun tuin al veel konden bereiken voor vlinders. In heel Nederland en dus ook op Goeree-Overflakkee worden er iedere jaar heel veel vlinderroutes gelopen. Met de verzamelde gegevens kunnen zowel op landelijk-, provinciaal- maar ook op gemeentelijk niveau aanpassingen van het beleid gedaan worden.

Omdat Anthonie er was hebben we ook belangstellenden uitgenodigd. We wilden proberen om nog wat meer routes verdeeld over het eiland te krijgen. Een melding op de website van het NLGO en een krantenartikel resulteerde in ruim 30 belangstellenden. Na de presentatie van Anthonie heb ik zelf nog de resultaten van het afgelopen jaar gepresenteerd. Naar aanleiding van deze bijeenkomsten zijn er zes routes bij gekomen. Eén route in den Bommel met Marjolein van Dam. Robbin van Dijk heeft een nachtvlinderlocatie op de gorzen van Ooltgensplaat. Verder wordt de route van Erik Floor en Hendrik Baas uitgebreid met een tweede. Esther en Ken Kraaijeveld hebben een route op het duinpad achter Goedereede Havenhoofd. Rita Swierstra heeft naast een route op het landgoed Battenoord ook een nachtvlinderroute. Hanneke Wilmsvloet heeft een route in het voedselbos Lust en Last Nu alle routes zijn uitgezet komen we op 16 routes en 3 nachtvlinder locaties. Alle nieuwe mede-vlinderaars natuurlijk van harte welkom.

De laatste jaren worden gekenmerkt door weersextremen. Vooral de hete zomers hebben hun weerslag op de overleving van de vlinders. Door gebrek aan bloeiende planten verdwijnt de nectarbron voor de volwassen vlinders. Verdroogde waardplanten kunnen nauwelijks voedsel bieden aan het groot aantal rupsen welke nodig zijn voor de overleving van de soort. Ook de rupsenetters zoals vogels en insecten hebben het moeilijk om nog een rups van hun gading te vinden.

Ik ben heel benieuwd wat de invloed is van het hele natte najaar op de overlevingskans van de vlinders. De eerste citroenvlinder en dagpauwoog zijn al gezien. We gaan zien wat dit jaar gaat brengen.

Uiteraard is het uitgebreid telverslag over 2024 **op de NLGO-website** te vinden

Rob Rossel

Coördinator

**Werkgroep
Het Groene Strand NLGO
lente en zomer 2024**

Wie gaat er mee ?
Samen met een gids struinen op het Groene strand?

Woensdag
3, 10, 17, 24, 31 juli
7, 14, 21, 28 augustus

Speciaal voor kinderen
Zaterdag 10 augustus van
10.00 tot 12.00 uur

Hoort: gidsen Keesje Hovel, Oudsteffens 107
Tijd: 10:00 uur
Kosten: 10,- per persoon, inclusief
vervoer van zaterdag 8:00, kinderen tot 10 jaar € 5,00
Kosten voor andere dagen...

DIPLOMA
HET GROENE STRAND
Bingo
WISNIEUW TESSAREN

5. JAARVERSLAG VAN DE WERKGROEP Strand en Zee 2024

De vuilraperswerkgroep.

Deze werkgroep is een samenwerking met Natuurmonumenten

Naast, dat er veel individueel wordt opgeruimd zowel bij de Kwade Hoek als bij het Groene strand bij de vuurtoren, werd er 8 zaterdagochtenden met een grote groep het strand opgeruimd, waarvan 1 maal op het Groene strand bij de vuurtoren.

Gemiddeld zijn er 25 personen per zaterdagmorgen aanwezig. NM zorgt voor de koffie en de NLGO voor wat lekkers.

Ook dit jaar is er weer bijna 5000 kg vuil afgevoerd, dit wordt niet minder vergeleken met vorig jaar. Dus het opruimen blijft nodig.

De educatiewerkgroep

Deze werkgroep is voortgekomen uit de vuilraperswerkgroep.

Wil je het certificaat het Groene strand krijgen, dan moet je aan een aantal voorwaarden voldoen. Het strand schoonhouden, voorlichting geven en de natuur beschermen. De gemeente heeft ons een subsidie gegeven om de werkzaamheden mogelijk te maken. Helaas werd in de loop van het jaar pas gezegd, dat de subsidie voor 2025 is bestemd terwijl er veel uitgaven zijn geweest in 2024. De NLGO zal dus voor 2025 zelf bij moeten dragen aan het Groene strand.

Eind 2024 hebben we met de gemeente en de projectmedewerker van het Landelijk Groene strand een vragenlijst ingevuld om weer in aanmerking te komen voor de Groene strandwimpel

De educatiegroep kan terugkijken op een zeer geslaagd seizoen!

Hieronder een opsomming van onze vele activiteiten van de afgelopen tijd:

* Schelpencursus

De leerzame schelpencursus was verdeeld over 2 avonden waar cursisten uitgelegd werd hoe zij schelpen konden determineren. Dat viel nog niet mee! Iedere cursist kreeg het boek Zeeboek van de JBU als leidraad.

* Pilot schoolproject

Leerlingen en leerkrachten waren erg tevreden over deze pilot die bestond uit een lessenserie van 2 lessen op school en 1 op het strand met diverse activiteiten. Er is besloten dat deze formule voor dit schooljaar weer wordt aangeboden aan scholen in Goedereede, Stellendam en Ouddorp.

* **KNRM Reddingsbootdag**

Onder de bezoekers waren veel kinderen die de spelletjes memory en boter, kaas en eieren met schelpen (herhaaldelijk) kwamen doen. De afsluiting was tochtje in de reddingsboot.

* **Grote Strandschelpenteldag**

Bij paal 10 werd de Schelpenteldag door Naturalis georganiseerd. Met mooie zoekkaartjes in de hand konden strandbezoekers 100 schelpen rapen en determineren.

* **Buitenlesdag Grevelingen**

Leerlingen van 5 basisscholen liepen onder begeleiding van ouders en leerkrachten langs 6 verschillende posten waarvan de educatiekar er 1 was waar we verschillende opdrachten hadden gemaakt.

* **Kwade Hoek**

De educatiekar stond bij de Kwade Hoek voor voorlichting over het Groene Strand.

* **De Groene Strandfolder (Struinen op het Groene Strand)**

De folder was geredigeerd en aangevuld met interessante informatie, illustraties en kaarten. Het is weer een mooie uitgave geworden!

Ook werd er een voorlichtingsfolder in het Duits en het Engels ontwikkeld.

* **Pop-ups met de bakfiets**

Iedere dinsdagavond vanaf 16 juli t/m 27 augustus stond de bakfiets op de strandopgang bij de Vuurtoren. Net als vorig jaar weer veel bekijks van internationale strandbezoekers die met veel interesse luisterden naar de verschillende verhalen over de mooie strandvondsten. Ook werd er ook gekord waar veel geïnteresseerden op af kwamen om het gevangen zeeleven te bewonderen.

* **Zomerexcursies**

De zomerexcursies waren op iedere woensdagavond in juli en augustus. Dit seizoen hadden we ook een kinderexcursie georganiseerd waar hele enthousiaste kinderen onder andere een kunstwerk hadden gemaakt van strandvondsten.

* **Excursie voor de leden**

Gidsen voor gidsen excursie voor kennisuitbreiding.

* **De Groene Stranddag**

Samen met het Reddingsteam Zeezoogdieren stonden wij bij De Zeester. De educatiekar stond uitgestald met een post zeedierendorp, waar een bijzonder zeedier gemaakt kon worden en info over de voedselpiramide van zeedieren. De bakfiets met mooie strandvondsten werd ook ingezet. Koffie/thee en lunch werden geregeld door De Zeester. De nieuwe folders over het Groene Strand konden we in het Nederland, Engels en Duits aanbieden. Iedere voorbijganger kreeg een Groene Strandpen.

* **Opening Pixlife Brouwersdam**

In de ochtend werd de educatiekar uitgestald voor de bezoekers van de opening van Pixlife op de Brouwersdam. Veel bezoekers van Goeree-Overflakkee en Schouwen Duiveland die een kijkje kwamen nemen naar het imposante gebouw met restaurant, winkel en exposities.

* **Presentatie Jaap van der Hiele Reddingstem Zeezoogdieren**

In Hofstede Lust en Last een informatieve en gezellige bijeenkomst gehad waar Jaap van der Hiele een mooie presentatie 'Dood doet leven' gaf over dode zeezoogdieren die op het strand gelegd worden met als doel meer biodiversiteit. Er werden mooie foto's getoond van dieren die zich overdag en 's nachts te goed deden aan de kadavers zoals damherten, vossen, vogels en zelfs een velduil.

* **Oogstfeest Hofstede Lust en Last**

Voor het 2^e jaar op rij deden we mee met het oogstfeest op Lust en Last. Het was prachtig weer met veel bezoekers.

Vooruitblik 2025

We willen volgend jaar meer projectmatig gaan werken. Dus iemand adopteert een van de genoemde onderdelen van het programma en is daar dan ook voor verantwoordelijk.

6. TERREINWERKZAAMHEDEN 2024

Wij kunnen weer terugkijken op een geslaagd en bijzonder jaar. Dit jaar zijn er twee nieuwe vrijwilligers bij de maandaggroep verwelkomd, één vrijwilliger is gestopt vanwege verhuizing.

Werkdagen

In totaal is er één dag door de zaterdag werkgroep georganiseerd. De werkgroep “de vliegende brigade” is op 21 maandagen actief geweest waarvan 18 volledig en de rest in een kleine “opruimen en versnipperen” bezetting. Voor de zaterdag is veel reclame gemaakt; uiteindelijk is er één vrijwilliger op af gekomen. Te weinig om hier mee door te gaan. Voor de maandaggroep is opkomst gelijk gebleven, gemiddeld achttien vrijwilligers per actiedag. De totale maandag werkgroep bestaat nu uit meer dan 30 “vaste” vrijwilligers. In 2024 is er toch nog voor 1686 uur werk verzet (1360 uur in het voorgaande jaar). Drie werkdagen moesten vanwege de regen worden afgelast, maar zijn op eerstvolgende maandag of dinsdag alsnog uitgevoerd.

Werkzaamheden

Voor Natuurmonumenten is het "lichtje van Mooisie" op de kwade Hoek afgemaakt. De opening, die was niet toevallig op april 2024. Precies 100 jaar na de installatie hiervan is het herstel voltooid. Vele waren bij de opening aanwezig, waaronder de wethouder van de Gemeente Goeree-Overflakkee, het districtshoofd van Natuurmonumenten en andere betrokkenen van NM, de nazaten van Kommer Hoek, een nazaat van Dimmen Breen, Pau Heerschap, en de vrijwilligers van De Vliegende Brigade. Met een stuurrad (de link naar de scheepvaart) is het informatiebord onthuld door Moois Hoek. Een uitgebreid verslag staat in de Sterna. Verder is voor natuurmonumenten bij het uitkijkpunt Havenhoofd gewerkt en aan de oevers bij de Scheelhoek.

Voor SBB is de poel bij de Vliegers weer verder open-gemaakt. Het verwijderen van de opslag rond de poel is een jaarlijks terugkomend ritueel. Aan de voorkant proberen we steeds wat bomen weg te halen, dit voor meer licht op de Vlinderidylle. De wilgen aan de Vliegers bij het fietspad zijn voor één derde geknot.

Voor het Zuid-Hollands Landschap zijn de nodige werkzaamheden verricht op de Kleistee, Doorweegje de hoogte, rond de begraafplaats en op de Koude Grond, alle te Ouddorp. Voornamelijk snoeien, maaien en hooi afvoeren en versnipperen. De drie Vlinderidylles, één in Ouddorp, één in Achthuizen en één in Middelharnis zijn in oktober gemaaid en gehooïd. Het hooi is afgevoerd door de gemeente.

Voor de Gemeente zijn de wilgen langs het Zuiderdiep geknot met hup van de gemeente en derden.

Voor het Waterschap Hollandse Delta zijn twee dagen gewerkt op de Korte Nieuwedijk bij Goedereede Havenhoofd. Hier proberen we van de dijk weer een bloemdijk te maken. Dit wordt een meerjarig project. De eerste dag was samen met medewerkers van het waterschap. De ruigtes zijn gemaaid en de meeste bomen en struiken verwijderd.

Tussen de werkzaamheden door is er met regelmaat gewerkt in het belevingsbos bij Den Bommel en bij de haven van Oude-Tonghe; daar zijn de paden gemaaid.

Vergoedingen

Voor de werkzaamheden van de maandaggroep wordt een bedrag per dag gevraagd en voor de zaterdaggroep worden afspraken met instanties gemaakt voor een passende vergoeding. De verzekering voor de vrijwilligers is gedekt bij de vrijwilligersverzekering via de gemeente Goeree-Overflakkee en bij "Landschap en Erfgoed Zuid-Holland. Eind dit jaar is er een begin gemaakt voor een nieuw Arbo-plan. Dit hopen we in 2025 te presenteren. Ook is er een aanvraag gedaan bij het windfonds "Goeree-Overflakkee". De toegekende bijdrage hiervoor is besteed voor de aanschaf van een elektrische bosmaaier en motorzaag. Ook dit jaar zijn er weer twee vrijwilligers geslaagd voor de herhalingscursus motorzaag. Ook zijn er drie vrijwilligers geslaagd voor de opleiding bosmaaier.

Aanschaf

De materialen van de werkgroep worden opgeslagen in een werkkar. Deze wordt door de vrijwilligers naar de locatie gereden. De aangeschafte bestelauto door de vereniging voldoet uitstekend en wordt beheerd door Han Greven. Vanaf 1 januari 2025 hebben we een nieuwe locatie kunnen vinden voor de opslag van de kar en de auto.

Tot slot

We zijn Han Greven, Kees van t Zelfde en Krijn Tanis weer veel dank verschuldigd voor het organiseren van de werkdagen en het perfect bijhouden van de technische hulpmiddelen.

7. Jaarverslag Kenniscentrum Zandwallen 2024

Het Kenniscentrum is een werkgroep van de NLGO en heeft als doel de kennis over het zandwallengebied te vergroten bij bezoekers, bestuur en eigenaren, de cultuurhistorische kwaliteit van het gebied te vergroten en het gebied te beschermen tegen aantastingen.

Ook in 2024 bestond de werkgroep uit 5 leden: Servaas van der Horst, Gjalt Huppes, Bob Rodenburg, Krijn Tanis en Wout Visser.

Afgelopen jaar hadden we wederom regulier overleg met ambtenaren van de gemeente Goeree-Overflakkee. Elke zes weken praten twee van ons met een aantal ambtenaren die gaan over toezicht, vergunningbeleid en cultuurhistorie. Beide partijen weten nu veel beter van elkaar wat er speelt en weten elkaar zeer goed te vinden.

Een van de onderwerpen die meermaals langskwam, is de oprukkende bebording in de weilanden langs de N57 en de N215. Dit onderwerp is niet direct gerelateerd aan de zandwallen, maar als we er dan toch zijn, nemen we ook andere zaken mee. Zowel NLGO als de gemeente ervaren deze borden, waarvan de plaatsing vergunningplichtig is maar waarvoor in vrijwel alle gevallen geen vergunning was aangevraagd, als lelijk en brutaal. De gemeente is begonnen met handhaving; de eerste resultaten werden januari 2025 zichtbaar.

In de zomer heeft het Kenniscentrum twee keer een rondleiding verzorgd op de Kleistee voor bezoekers van De Overkant, aan de Dijkstelweg. Tijdens deze rondleidingen vertellen we over cultuurhistorische betekenis van de Kleistee als hart van het zandwallengebied, en combineren we dat met informatie over de natuurwaarden van het gebied.

In 2023 schreven we: 'Provincie en gemeente worstelen met de bescherming van de zandwallen. Daarom heeft op 1 september het Kenniscentrum twee provinciale ambtenaren, de beleidsambtenaar cultuurhistorie van de gemeente en twee medewerkers van het bureau SteenhuisMeurs rondgeleid op en rond de Kleistee. Het is een indringend bezoek geworden waarin we alle bedreigingen en kansen van het zandwallengebied hebben kunnen laten zien.

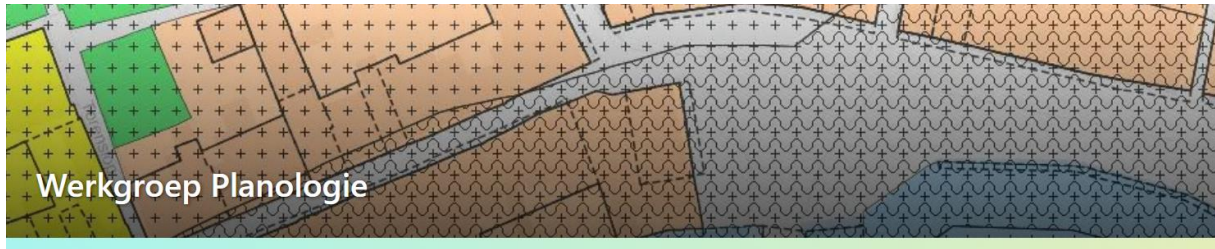

In 2024 hebben we uitvoerig gesproken met Marinke Steenhuis en Vita Teunissen van

bureau SteenhuisMeurs. Zij werken aan een 'handreiking' waardoor de zandwallen en de door zandwallen gevormde kamers, beter beschermd moeten worden. Hun eerste resultaat kwam net in 2025 naar buiten en valt dus buiten deze verslagleggingsperiode.

Het kenniscentrum wil dat de regels over onderhoud van de zandwallen veel duidelijker worden verwoord en dat de handhaving op juist onderhoud worden aangescherpt. We streven ernaar dat alle zandwallen een verhoogde vorm van bescherming krijgen, niet alleen de wallen binnen het kroonjuweel van de provincie Zuid-Holland. We constateren dat keer op keer bebouwing plaatsvindt pal tegen of zelfs gedeeltelijk in een zandwal, en blijven protesteren tegen deze praktijk.

Groot punt van zorg voor het Kenniscentrum is de oprukkende bebouwing in het gebied. Zandwallen zijn op zich redelijk bijzonder, maar het zijn juist de 'kamers' die ontstaan door de zandwallen, die het gebied zo aantrekkelijk maken. Er lijkt geen rem te zijn op de komst van mantelzorgwoningen en B&B optrekjes, en zo slibben de kamers vol en verdwijnen de hooggeprezen doorkijkjes.

8. Werkgroepen Planologie - Jaarverslag 2024

NLGO kent diverse groepen die zich bezighouden met het Planologie: één algemene werkgroep Planologie en twee groepen die zich specifiek richten op de Kop van het Eiland: De projectgroep OKRR en de werkgroep Kenniscentrum Zandwallen. Daarnaast bestaat er de projectgroep Omgevingswet, die zich bezighoudt met het vergaren van kennis over de nieuwe Omgevingswet.

Onderstaand de jaarverslagen 2024 van deze werkgroepen.

1. Planologie

Werkveld: Bewaken van de effecten van planologische ontwikkelingen op het eiland op de natuur en het landschap.

Leden: Max van der Sleen, Kees van 't Zelfde, Ed van Wijk, Jos Hendriks, Jan Zuidweg, Bram Schrier, Gjalt Huppes

In 2024 hebben we ons bezig gehouden met de volgende dossiers:

- **Het Zuid-Hollandse Programma Landelijk Gebied ZH-PLG.**

Dit is een langjarig programma van de Provincie gericht op de toekomst van het Landelijk gebied. Speerpunten zijn de kwaliteitsverbetering van de natuurgebieden, stikstof, waterkwaliteit, afmaken van het Natuur Netwerk Nederland, realiseren van extra bossen en realiseren van 10% groenblauwe dooradering. We trekken in dit onderwerp heel goed samen op met Natuurmonumenten, Zuid Hollands Landschap en Staatsbosbeheer. In 2024 zijn, met het aantreden van het nieuwe kabinet, de ontwikkelingen van ZH-PLG op een laag pitje doorgegaan. De Provincie is van mening dat de doelen van het ZH_PLG wel gehaald moeten worden. De samenwerking met de Landbouw op GO is goed.

- **4x4 evenement strand van Ouddorp**

NLGO heeft samen met de Stichting Duinbehoud in 2024 bezwaar gemaakt tegen het houden van dit evenement op het strand van Ouddorp. Eerst tegen de evenementenvergunning en later ook tegen de omgevingsvergunning. De bezwaren zijn ongegrond verklaard en het evenement heeft plaatsgevonden. Desondanks is samen met Duinbehoud tegen het ongegrond verklaren van de bezwaren tegen de omgevingsvergunning beroep ingesteld bij de rechtbank, om voor eventuele volgende edities sterker te staan. Het wachten is op de behandeling van het beroepschrift.

- **Zonnepark Melissant**

Het zonnepark in de polder Roxenisse bij Melissant is al jaren in gebruik. De landschappelijke inpassing daarvan conform de verleende vergunning is nog steeds niet gerealiseerd. Dit ondanks herhaalde oproepen daartoe vanuit NLGO. Dat heeft in 2024

geleid tot het neerleggen van een officieel handhavingsverzoek bij burgemeester en wethouders. Inmiddels is dat afgedaan met de mededeling dat overleg heeft plaatsgevonden met de eigenaar van de grond en dat afspraken met hem zijn gemaakt over de landschappelijke inpassing. Geconstateerd moet worden dat de afspraken niet conform de verleende vergunning zijn. Verdere stappen worden overwogen.

2. Ouddorp Kust Ruimte Rust

Werkveld: De effecten van recreatieve ontwikkelingen op de natuur en het landschap van de kop van het eiland

Leden: Chananja van Estrik, Klaas van Heest, Paul van Kooten, Servaas van der Horst, Gjalt Huppes. Juridisch adviseur: Jan Kees Bartel

In 2024 hebben we ons bezig gehouden met de volgende dossiers:

Ouddorp Bad Oost: de ontwikkeling van een hotel met 45 kamers, horeca en detailhandel, en 45 villa's op de agrarische gronden tegenover het Fletcher Hotel. Dit dossier loopt al heel veel jaren. In 2023 heeft de Gemeente de omgevingsvergunning voor dit project afgegeven. OKRR-NLGO heeft bezwaar aangetekend bij de Rechtbank Rotterdam. We hadden best goede hoop dat ons bezwaar zou slagen, maar de Rechtbank oordeelde daar anders over en heeft ons beroep op alle gronden afgewezen. Vervolgens zijn we op de 4 belangrijkste gronden in hoger beroep gegaan. Dit beroep zal in 2025 dienen.

Camping Brouwersdam: Handhaving overbezetting camping. De vergunning van de camping laat niet meer dan 45 bezette standplaatsen toe. In de praktijk is het aantal bezette standplaatsen geregeld veel groter. Op hiervoor loopt nu een procedure bij de rechtbank Rotterdam.

9. WERKGROEP NATUURWANDELINGEN – door Anne Marijke Elema

Een oude IVN traditie is over komen lopen met de inclusie van de IVN afdeling Goeree-Overflakkee in NLGO: De Werkgroep Natuurwandelingen is nu binnen NLGO actief en organiseert maandelijkse wandelexcursies voor leden, zie de Agenda op de website.

10. JAARVERSLAG NLGO-Digitaal

Jaarverslag 2024 van de werkgroep NLGO - Digitaal

De werkgroep NLGO - Digitaal bestaat uit 3 leden: Otto van der Veken, Hans van Oostenbrugge en Ed van Wijk. In 2024 is de NLGO-Digitaal groep ijverig doorgedaan met het op orde brengen van het digitale pakket Microsoft 365 (waaronder SharePoint en Outlook) en de NLGO-website. Doel is om te komen tot een werkbare, goed gedocumenteerde backoffice, met de nodige back-ups en werkinstructies.

De werkgroep komt gemiddeld ééns per twee weken bij elkaar. De actielijst wordt doorgenomen, we laten elkaar zien wat we hebben uitgevogeld en bespreken waar we nog op broeden. Elke keer weer gezellig.

Microsoft 365

De vereniging heeft een aantal jaren geleden als non-profit organisatie van Microsoft een gratis licentie gekregen voor het Microsoft 365 pakket. Daarmee kunnen e-mailadressen, werkgroepen, Teams en distributielijsten worden gecreëerd en beheerd. Ook is er een ongelimiteerde opslag voor documenten.

Met SharePoint is een systeem van intra-organisatie websites opgezet, dat de gebruiker helpt de opslag van zijn documenten te organiseren. Veel tijd is er dit jaar besteed aan het in kaart brengen van de organisatie om te komen tot een uniforme look-and-feel. 365 is veelzijdig pakket, waar je als je wilt een hele hogeschool op kunt laten draaien, maar het is soms ook een beetje een veelkoppig monster...

In SharePoint zijn inmiddels ruim 25.000 documenten opgeslagen, dit zijn oude archieven en heel veel documenten die actief door het NLGO-bestuur en de coördinatoren/leden gebruikt worden. Denk hierbij ook aan diverse actie- en statuslijsten die nu eenvoudig deelbaar zijn.

Dagelijks wordt een automatische back-up gemaakt door Microsoft en tweemaal per jaar een handmatige back-up op een harde schijf. Dit om de NLGO-documenten zo goed mogelijk te beheren.

NLGO Website

De website www.nlgo.nl is in eigen beheer ontwikkeld met hulp van het WIX-websitepakket. Via de www.nlgo.nl/agenda is het mogelijk om de vele georganiseerde activiteiten te volgen en daarop in te schrijven. Via de WIX-app kunnen organisatoren van wandelingen en excursies zien hoeveel inschrijvingen er zijn, en via Mollie kan er op de website betaald worden voor bijvoorbeeld strandexcursies, cursussen etc. WIX biedt een compleet pakket aan diensten, met

een simpele what-you-see-is-what-you-get grafische interface, waarbij alle back-ups, updates en upgrades automatisch worden doorgevoerd. Dat biedt de mogelijkheid om de site op eenvoudige wijze zelf aan te passen aan de veranderingen in de vereniging.

In het jaar 2024 zijn er 5.618 website sessie geweest, dit is 21% meer dan het jaar daarvoor. Het aantal unieke bezoekers was 2.894. De website begint steeds meer te leven.

Vorig jaar (1 jan - 31 dec 2024) vergeleken met vorige periode (31 dec 2022 - 31 dec 2023)

Website-sessies 5.618 ↑ 21%	Unieke bezoekers 2.894 0%
--	--

